

УДК 304.2.-348.71.-322.2

*І. С. Лукаш
аспірант кафедри соціології та суспільних наук
Академії праці, соціальних відносин та туризму*

ГЕНЕЗА СОЦІОЛОГІЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ РЕЛІГІЇ Й ПОЛІТИКИ

Сьогодні ми є свідками процесу посилення ролі релігії та суттєвого впливу на сучасне українське суспільство. Підвищення ролі церкви в державі та проникнення релігії у свідомість українців – це результат зазначеного процесу. Останній дає політикам інструмент для маніпуляцій і впливу на внутрішньополітичне життя України. Загальновідомо, що релігія тісно вплетена в «тканину» соціуму, здійснює вплив на політичну сферу. Релігійний фактор, виступаючи і як консолідуючий, і як конфліктуотворювальний чинник, завжди відігравав значну роль у політичному житті соціуму [7]. Посилення участі церковнослужителів у соціально-економічному житті країни, зміцнення взаємозв'язків між світською та церковною елітами порушує принцип відділення церкви від держави (с. 35 Конституції України), є виявами процесу десекуляризації в політичній сфері [6].

Питання впливу релігійного фактору на внутрішньополітичне й зовнішньополітичне життя держави та його безпековий сектор, соціокультурні аспекти взаємодії політики й релігії та деякі інші аспекти стоять у центрі наукових розвідок таких науковців, як О. Кузьмова [6; 7], В. Мельник [9], Н. Гаврілова [2], С. Оніщук [10], Ю. Чорноморець [12], О. Кудояр [5], Т. Євдокімова [4], В. Малик [8] та ін.

У статті робиться спроба соціологічного аналізу особливостей взаємодії політики й релігії, специфіки їх взаємовпливу, аналізуються можливості їх взаємодії.

Загальновідомий той факт, що релігія відіграла й відіграє в житті людини та суспільства важливу роль. Як зауважують В. Пилипенко, І. Попова, В. Танчер, релігія є початком людської історії. На думку науковців, релігійні церемонії та дійства в житті первісних людей відігравали значну роль в означенні важливих подій їхнього особистого життя й життя суспільства. Такі елементи соціального життя первісних людей, як похорон, полювання, торгівля, весільні обряди та інші соціально значущі події, мали магичне, сакральне значення. Вони вказували первісній людині на її залежність від невідомих, невідконтрольних, надприродних сил, які впливали на її долю й долю суспільства.

Державне управління, судочинство, торгівля, шлюб, сім'я та багато інших сфер суспільного і приватного життя громадян зазнавали значного впливу, про що свідчать історичні факти. Так, із розвитком науки й техніки з'являються перші носії інформації релігійного характеру – папіруси, пергаменти, книги. Біблія, Веди, Коран, Талмуд, Авеста – це історичне надбання людства. У цих священних книгах викладені основи віровчення, які вміщають космогонічні теорії, вчення про спасіння і здобуття безсмертя, норми й ритуали, виконання яких гарантувало вічне життя. Вони також містять доктрини про Судний день, зміст і мету життя, взаємовідносини смертної людини та вічного Бога. Відомо, що давні цивілізації, які досягли значних здобутків у духовному й матеріальному житті, були першими центрами духовних знань, у яких накопичувалися та впорядковувалися стосунки людини й Бога (богів) на землі та після смерті [11].

Відомо, що правдані люди уявляли Бога або богів як тварин і птахів, як «олюденні» сили природи, які управляли земним світом і водночас знаходилися за межами людського життя. Релігія як соціальний інститут впливала на зародження, розвиток і падіння найвеличніших культур, адже вона була суттєвим фактором інтеграції соціальних груп, прощарків, класів на різних етапах розвитку суспільств. Знаючи, що саме в лоні релігії формувалися підходи до соціальної, політичної, економічної організації суспільства, про це свідчать спроби здійснення релігійних революцій, які намагались здійснити прості громадяни, володарі, полководці, жриці, фараони, сенатори [11].

Здійснення соціологічного аналізу взаємодії політики та релігії вимагає від нас звернення до огляду наукових поглядів мислителів минулого. Так, із середини XIX століття в європейському суспільстві почав формуватись науковий погляд на взаємодію та взаємовплив політики й релігії, адже економічні та політичні процеси, які відбувались у європейських країнах, суттєво вплинули та змінили місце й роль релігії в суспільній свідомості. Такі наукові інновації, як ідеологія просвітництва, соціально-філософська критика церкви як соціального інституту та німецька філософія, на відміну від теології, стали тією основою, яка сприяла появі нового соціального порядку й осмисленню місця релігії в ньому іншими методами пізнання. Зазначимо, що теологія, яка доволі довго визначала основу життєдіяльності людини та обґрунтовувала той факт, що соціальне й особисте життя громадян обумовлено Божою владою і керівництвом, так і не змогла пояснити сутність багатьох найрізноманітніших природних явищ і феноменів.

Так, спроби поєднати земне та небесне відображено в працях Т. Гоббса («Левіафан, або матеріал, форма і влада держави церковної та громадянської»), Ш. Монтеск'є («Про дух законів»), Е. Канта («Релігія в межах тільки розуму»), Д. Юма («Природна історія релігії»), «Дослідження принципів моралі» та інших філософів XVIII–XIX століть. Особливості взаємодії релігії й інших соціальних інститутів аналізуються в роботах таких соціологів, як Е. Дюркгейм, М. Вебер, Б. Малиновський, Р. Мертон, І. Вах, Р. Белл, Е. Трельч [11].

Зазначимо, що однією з перших соціологічних концепцій релігії можна вважати соціологічні теорії М. Вебера та Е. Дюркгейма, які обґрунтували понятійний апарат соціологічної науки, охарактеризували концепції релігії й визначили соціокультурне тло релігії як суспільного явища. Науковці обґрунтовували власні теоретичні погляди на релігію як соціальне явище. Так, в основу їхніх теорій закладено обґрунтування особливостей культури, суспільні механізми, соціальна структура суспільства [11].

Сучасна теоретична соціологія релігії представлена роботами П. Бергера, який обґрунтовує концепцію секуляризації; Т. Лукманна й П. Беєра, які визначають приватний і глобалізаційний характер релігії; Н. Луманна, який здійснює функціональну характеристику релігії в контексті диференціації суспільного життя; Р. Беллаха, який обґрунтовує концепцію цивільної релігії, Д. Ервю-Лежера, який визначає релігію як одну з форм колективної пам'яті; Р. Старка й В. Бейнбріджа, які обґрунтовують економічну теорію релігії [11].

Глибокий аналіз взаємодії релігії та суспільства представлений такими дослідниками XIX–XX століть, як Г. Гегель, О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, К. Маркс, М. Вебер, Г. Зіммель, Л. Леві-Брюль, Б. Малиновський, Г. Лукач, К. Маннгейм, Р. Белла, П. Бергер, С. Булгаков, П. Сорокін, Е. Трельч, С. Франк, В. Франкл, З. Фрейд, Е. Фромм та ін. [11].

Українська соціологічна думка щодо проблем релігійності українського народу представлена працями М. Костомарова, І. Огієнка, М. Шлемкевича, В. Яніва, О. Кульчицького, І. Мірчука, які здійснювали різнобічний аналіз українського національного характеру й визнавали релігійність характерною рисою українців як соціальної спільноти [11].

Сучасна українська соціологічна наука також не залишає поза увагою проблеми взаємодії релігії та політики. Так, дослідженнями релігії й релігійності українського суспільства в сучасних умовах займаються А. Колодний, Л. Филипович (у філософсько-культурологічному аспекті), В. Єленський, Н. Черниш, Я. Стоцький (з погляду соціологічного підходу) [11].

Як слушно зазначають В. Пилипенко, І. Попова та В. Танчер, усі ці теоретичні концепції взаємодоповнюють одна одну, критикують, суперечать одна одній, але характеризують багатогранну картину соціального буття релігії. Науковці звертають увагу на те, що поява соціологічної рефлексії зумовлена наявністю соціологічних елементів у філософській та антропологічній думці, теологічних концепціях, психологічних теоріях тощо. Згадані нами вище мислителі й науковці намагалися визначити природу релігійних явищ, охарактеризувати місце та роль індивіда й суспільства в духовному розвитку людства [11].

На думку філософів, релігія є складовою частиною процесу становлення й реалізації якостей людини. Для культурологів релігія – це елемент освоєння світу речей та ідей. А представники психологічної науки вбачають у релігії сферу спілкування людини з надприродним феноменом. На думку психологів, саме релігія є сферою особистого релігійного досвіду. Соціологи ж пов'язують віру в існування надприродного з формуванням різних форм соціальної поведінки, суспільної активності, яка або підтримує чинний соціальний порядок, або заперечує його через протест завдяки цільній ціннісній детермінації. Зауважимо, що представники соціологічної науки, досліджуючи релігію як соціальний інститут, намагалися відтворити як історичну перспективу релігії, так і сучасні процеси зміни її форм і функцій. Соціологія досліджує релігію в її відношенні до суспільства, піддаючи аналізу її зв'язки з іншими соціальними інститутами та іншими формами організації соціального життя, а також вивчає розвиток самої релігії під впливом різних факторів у реальному історичному контексті.

Зауважимо, що релігія й церква можуть виступати суб'єктами політики, які через соціально-політичні доктрини впливають на суспільство загалом і соціальні групи зокрема. Релігійні орієнтації щодо правильного устрою суспільного життя є підґрунтям політичних дій як особистості, так і суспільних рухів, партій тощо. Політична сторона може бути представлена як знеособленими суб'єктами політичних процесів – державою, політичними організаціями, партіями, рухами тощо, так і персоналізованими – президентом держави, лідерами політичних партій, політичною елітою тощо [11].

Як свідчить історія, релігія та церква вплетені в політичне життя суспільства, що виявляється в участі вірян у масових суспільно-політичних рухах, у їх підтримці або протистоянні політичній еліті, в організації участі віруючих щодо вирішення суспільно значимих проблем, у взаєминах членів релігійних громад і суспільства, у формуванні політичного або аполітичного світогляду.

Зазначимо, що взаємовплив політики й релігії доволі тісний, виявляється він у таких соціальних явищах, як релігізація політики та політизація релігії. Останні є характерними ознаками всіх типів суспільств, у яких є можливість вільно сповідувати релігію. Останнім часом в Україні спостерігається процес політизації релігії, виявами якого є активна участь служителів та учасників релігійних організацій у політичній діяльності, виборах. Необхідно також згадати й про появу політичних партій і рухів на релігійній основі. Відомі приклади участі церкви (релігійних організацій) у регулюванні політичних конфліктів. Цікавим є й той факт, що більшість віруючих громадян є аполітичними, оскільки політика, за релігійними уявленнями, є брудною справою, ареною протиборства та реалізації вузькогрупових інтересів, які не пов'язані або є протилежними їхнім релігійним ідеалам і цінностям (самопожертві, любові, піклуванню про ближнього) [11].

Як слушно зазначає І. Вакула, політика й релігія є частинами політичної надбудови суспільства. В останньому вони посідають певне місце. Так, політика доволі близька до економічного базису, а релігія, навпаки, найбільш віддалена від нього і протистоїть матеріальному життю. Будучи класовим явищем, політика в кожній ситуації обґрунтовує та відстоює інтереси тієї соціальної спільноти, яка її «сповідає». Релігія є явищем загальнолюдським. Вона відображає

інтереси представників різних соціальних груп, на «озброєнні» яких перебуває. Так, на думку науковця, політика домінує в суспільній структурі, адже саме в політиці відображаються відносини між соціальними спільнотами, класами, від взаємодії яких залежить державний і суспільний лад. Саме політика визначає положення релігії та церкви в суспільстві. Саме від політики залежать можливості реалізації віруючими релігійності як форми суспільної свідомості й культури. Через це релігія зворотно впливає на політику та політичні рухи [1].

Проте, на думку Н. Гаврілової, релігія зовсім не бай-дужа до тих подій, які відбуваються в суспільстві. Саме релігія, на думку науковця, здатна своїми унікальними методами та засобами реагувати на виклики сьогодення й орієнтувати людей у вирі політичних, економічних та інших подій життя [3].

Про взаємозв'язок політики й релігії свідчить і той факт, що релігія (враховуючи певні історичні умови) дуже часто відволікала вірян від політичної боротьби за поліпшення життя та, навпаки, активізувала їх у такій боротьбі. Саме це свідчить про її негативну (у першому випадку) та позитивну (у другому випадку) роль. Зазначимо, що суттєвих змін політичне життя суспільства не знає за зв'язку з істотними змінами в канонічній структурі церкви, релігійній догматиці й обрядовості тощо. Водночас значні зміни в політиці держав призводять до змін у формах релігії, в діяльності та політиці релігійних і церковних об'єднань, що детермінує пристосувальні процеси в останніх.

Зауважимо, що представники марксизму вказували на те, що релігія не спричиняє зміни в соціально-політичному житті суспільства, на відміну від Л. Фейєрбаха, який убачав у релігії джерело соціально-політичних змін.

Релігійна ідеологія визнає постійних трансформацій під впливом політичних змін. Так, рівність людей у первісному суспільстві виявляється в рівності богів у язичеських релігіях, а виникнення майнової нерівності спричинило нерівність серед богів – виділення головних і підлеглих [3].

Привертає увагу й той факт, що зміни в структурі давніх східних деспотій були спричинені переходом від політеїзму до монотеїзму. Саме в умовах класового суспільства формуються національно-державні релігії, що освятили наявний соціально-політичний лад. Знаковими подіями в історії релігії стало формування таких світових релігій, як буддизм (VI ст. до н. е.), християнство (I ст. н. е.), іслам (VII ст. н. е.). Зазначимо, що саме держава забезпечує зв'язок і взаємодію політики та релігії. Церква залежить від держави, від законів, що видаються і які регулюють економічний і правовий статус церкви, можливість участі церкви в житті суспільства та держави [3].

Сьогодні ми є свідками суперечностей між державою (суб'єктом політичної влади) і церквою (соціальним інститутом, що претендує на участь у вирішенні політичних проблем, на право оцінювання внутрішньої й зовнішньої політики держави, на здійснення політичного та морального впливу на віруючих, на масову свідомість).

Вплив релігії та церкви на державу виявляється через компенсаторну, регулятивну, світоглядну, інтегративну й соціально-політичну функції. Виконуючи ці функції, церква безпосередньо впливає на політику державної влади, політичні установи, політичну організацію суспільства. Суттєвим є вплив церкви як на віруючих, так і на невіруючих. Такими каналами впливу є *священні книги та церковні проповіді*. Так, Біблія, Коран, Талмуд та інші книги розкривають особливості взаємин між багатими й бідними, визначають ставлення віруючих до державної влади та її очільників – царів та інших монархів, визначають ставлення до насильства, до війни й миру тощо. А в церковних проповідях виявляється суб'єктивне сприйняття священниками змісту священних книг у світлі політики церкви й умов сучасності [3].

Одним зі шляхів впливу церкви на віруючих є розгалужений ідеологічний апарат, який дає змогу формувати їхній релігійний світогляд. У своєму арсеналі такий апарат

має періодичні видання релігійного характеру, релігійну літературу, виступи священнослужителів по радіо й телебаченню. Неабиякий вплив на свідомість вірян здійснює суспільно-політична діяльність церковних об'єднань, їхнє представництво в органах влади та місцевого самоврядування. Поширенню релігії сприяють також вірування й обряди.

Зазначимо, що виокремлюють два типи взаємовідносин церкви та держави: *пріоритет держави*, її панівна роль у ставленні до церкви; *пріоритет церкви* у ставленні до держави. Так, панівна роль держави у ставленні до церкви характерна для всіх сучасних держав, окрім ісламських, а пріоритет же церкви у ставленні до держави притаманний лише небагатьом ісламським державам (Іран, Саудівська Аравія тощо). Як свідчить історія, пріоритет церкви в державі мав місце на деяких етапах папської влади в Римі та в певний період після хрещення Київської Русі. Саме це свідчить про тісний зв'язок політики й релігії [3].

Проте офіційною та незмінною є позиція представників найбільших конфесій: церква стоїть поза політикою, не бере в ній участі, тому що це світське життя, що не має ніякого стосунку до духовної сфери, здійснюваною церквою. Зазначена позиція закріплена офіційно. Так, у 60-х роках ХХ століття Другим Всесвітнім Собором католицької церкви священникам заборонено брати участь у політичній діяльності, перебувати членами законодавчої та виконавчої влади. Папа Іоанн-Павло II підкреслив, що «місія церкви релігійна, а не політична й не соціальна». Тому церква не пов'язана ні з якою формою людської культури – політичною, економічною або соціальною.

Проте політичне підґрунтя мають прагнення низки церков обґрунтувати свою соціальну позицію як політично нейтральну й безсторонню до будь-яких політичних напрямів. Так маскуються дійсні політичні орієнтації щодо підтримки певного політичного напрямку. Так, Ватикан ширмує незмінну прокапіталістичну позицію фіктивною нейтральністю [3].

Церква тримає в полі зору політичну неоднорідність віруючих, які або відкрито підтримують, примикають, або співчують різноманітним політичним партіям. Це спонукає її тримати баланс, займаючи, так би мовити, загальнолюдську, а не політичну позицію, адже в разі підтримки одного політичного напрямку вона ризикує втратити довіру прихильників іншого. Та й держава зацікавлена в політичній підтримці церкви, через посередництво якої може впливати на віруючих [3].

Про діалектичний взаємозв'язок церкви та держави релігії й політики свідчить і той факт, що відсутність підтримки з боку церкви, навпаки, може завдати втрат керівництву країни особливо в період виборчих кампаній, формування органів місцевого самоврядування. Керівництво держави прагне перетворити релігію в знаряддя своєї політики інколи навіть у супереч інтересам віруючих. Вплив політики на релігію може виявитись, зокрема, у політичних діях або розповсюдженні деяких ідей, які можуть скомпрометувати окремі релігійні організації або цілком конкретних людей [3].

Відомо, що на різних етапах історичного розвитку суспільства різні політики запозичили з Біблії ідею богообраного народу, яка особливо яскраво виявлялася в період розквіту цієї національної держави. Політика багата людьми, які розглядали або розглядають релігію як метод ідеологічної боротьби. Процес політизації релігії характеризується виявом суперечностей серед віруючих і релігійних лідерів. Деякі політики, політизуючи релігію, розробляють релігійно-політичні доктрини на підтримку своїх політичних дій. І саме політичні мотиви домінують у їхній системі переконань. На противагу ним, противники політизації релігії вважають, що релігія ні в якому разі не повинна перетворюватись на знаряддя ідеології чи політики, має зміцнювати духовні основи ідеї суспільства. Саме це й зумовлює розвиток відносин між релігією й політикою з метою подолати його.

Авторитет влади або деяких суб'єктів політики залежить від особливостей пропаганди релігії та її системи цінностей, що може позначитись як позитивно, так і негативно. Саме поширення релігійних ідей може зумовити осо-

бливості поширення будь-якої ідеології, означити розвиток суспільної свідомості [2].

У центрі уваги релігійної громадськості перебувають такі важливі глобальні проблеми, як підтримка миру, боротьба з голодом та особливо небезпечними хворобами, екологія, демографія тощо. Саме релігія є тим центром, навколо якого гуртуються всі ті, хто зацікавлений у вирішенні цих проблем. Дуже часто політики недооцінюють авторитет представників релігійних організацій, що негативно позначається на їхньому авторитеті під час вирішення аналогічних проблем, але політичними методами. Зауважимо, що релігія може впливати на політику й у напрямі політичної інтеграції. Остання являє собою об'єднання різних політичних утворень і держав з урахуванням релігійної ознаки. Формування зовнішньої політики, розробка відповідних доктрин, здійснення конкретних акцій на політичній арені великими політичними гравцями вимагають урахування релігійного фактору, адже під його впливом формується не лише зовнішня, а й внутрішня політика держави, визначаються її політичні та економічні інтереси.

Як слушно зазначає І. Вакула, саме християнські цінності лежать в основі низки політичних концепцій країн Заходу, ісламські стереотипи позначаються на діяльності мусульманських держав, а буддизм виражається в політичному житті народів азіатського континенту. Такі риси, як самосвідомість, патріотизм, так само формуються під впливом релігійних концепцій у процесі виховної системи та культури [1].

Отже, у результаті аналізу філософської, політологічної й соціологічної літератури: 1) *установлено*, що релігійний фактор впливав і впливає на політичне життя суспільства; 2) *з'ясовано*, що релігія та церква є суб'єктами політики та впливають на життя суспільства; 3) *доведено*, що взаємовплив політики й релігії виявляється в релігієзації політики та політизації релігії; 4) *визначено*, що політика є класовим явищем, яке відображає інтереси певної соціальної спільноти, а релігія – явище загальнолюдське, яке відображає інтереси багатьох соціальних спільнот; 5) *з'ясовано*, що зміни в релігійній догматиці, обрядовості не викликають суттєвих змін у політиці, проте зміни в політиці сприяють змінам у формах релігії; 6) *установлено*, що релігія в суспільстві виконує такі функції: компенсаторну, регулятивну, світоглядну, інтегративну й соціально-політичну, що свідчить про тісний взаємозв'язок політики та релігії; 7) *визначено* засоби впливу церкви на світогляд людей. Так, зокрема, періодичні видання, релігійна література, виступи релігійних діячів по радіо й телебаченню, суспільно-політична діяльність церковних об'єднань, їхнє представництво в органах влади та місцевого самоврядування сприяють поширенню релігії, вірувань та обрядів; 8) *з'ясовано*, що держава зацікавлена в політичній підтримці церкви, через посередництво якої може впливати на віруючих, а відсутність такої підтримки призводить до певних втрат (особливо під час виборчих кампаній).

Література

1. Вакула І.А. Релігія як чинник впливу на політичне життя суспільства / І.А. Вакула // Питання сучасної науки і освіти : матеріали науково-практичної конференції (29–31.06.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://int-konf.org/konf072014/827-vakula-a-relgya-yak-chinnik-vplivu-na-politichne-zhittya-susplstva.html>.
2. Гаврілова Н. Релігійний фактор в політичному житті сучасної України / Н. Гаврілова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2012/09/blog-post_24.html.
3. Горлач М.І. Політологія: наука про політику : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / М.І. Горлач, В.Г. Кремень – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 840 с.
4. Євдокимова Т.В. Взаємовідносини політики і релігії в соціокультурному просторі (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : спец. 09.00.03 / Т.В. Євдокимова ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2002. – 21 с.

5. Кудояр О.М. Релігія та її місце в політичній системі незалежної України : автореф. дис. ... канд. філос. наук : спец. 09.00.03 / О.М. Кудояр ; Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2003. – 19 с.

6. Кузьмова О. Вплив релігійного фактору на внутрішню політику України / О. Кузьмова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/18269-vpliv-religijnogo-faktoru-navnutrishnyu-politiku-ukrayini.html.

7. Кузьмова О.А. Релігійний аспект безпеки: функціональний вимір / О.А. Кузьмова // Гілея. Серія «Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки» : Науковий вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. – Вип. 70. – № 3. – С. 728–732.

8. Малик В. Політика і релігія в сучасному українському суспільстві / В. Малик // Релігія та соціум. – 2008. – № 1. – С. 97–102.

9. Мельник В. Релігійність як фактор суспільної стабільності / В. Мельник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.westukr.itgo.com/v_melnyk.html.

10. Онищук С. Вплив релігійності на політичні процеси / С. Онищук // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. – Вип. 31. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – С. 44–49.

11. Спеціальні та галузеві соціології : [навч. посіб.] / [В.Є. Пилипенко, І.М. Попова, В.В. Танчер та ін.]. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2004. – 350 с.

12. Чорноморець Ю. Релігійний фактор під час президентських виборів 2014 р. / Ю. Чорноморець // День. – № 59 (4182). – 2 квітня 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://m.day.kiev.ua/uk/article/podrobnici/religiyniy-faktor-pid-chas-prezidentskih-viboriv-2014>.

Анотація

Лукаш І. С. Генеза соціологічного осмислення взаємодії релігії й політики. – Стаття.

Сьогодні, незважаючи на перехід в епоху інформаційного суспільства, велика частина людства залишається релігійною, релігійний світогляд для неї залишається панівним. У статті визначається місце релігії в житті суспільства, на основі аналізу деяких соціологічних теорій розкриваються особливості взаємовпливу політики й релігії. Підкреслюється підвищення ролі церкви в державі та проникнення релігії у свідомість українців. Релігія розглядається як потужний інструмент політиків для маніпуляцій і впливу на внутріш-

ньополітичне життя України. Поручується питання тісного вплетення релігії в «тканину» соціуму та її вплив на політичну сферу. Робиться спроба соціологічного аналізу особливостей взаємодії політики й релігії, специфіки їх взаємовпливу, аналізуються можливості їх взаємодії.

Ключові слова: політика, релігія, взаємодія політики й релігії.

Аннотация

Лукаш И. С. Генезис социологического осмысления взаимодействия религии и политики. – Статья.

Сегодня, несмотря на переход в эпоху информационного общества, большая часть человечества остается религиозной, религиозное мировоззрение для него остается господствующим. В статье определяется место религии в жизни общества, на основе анализа некоторых социологических теорий раскрываются особенности взаимовлияния политики и религии. Подчеркивается роль церкви в государстве и проникновение религии в сознание украинцев. Религия рассматривается как мощный инструмент политиков для манипуляций и влияния на внутривнутриполитическую жизнь Украины. Поднимается вопрос тесного вплетения религии в «ткань» социума и ее влияния на политическую сферу. Делается попытка социологического анализа особенностей взаимодействия политики и религии, специфика их взаимовлияния, анализируются возможности их взаимодействия.

Ключевые слова: политика, религия, взаимодействие политики и религии.

Summary

Lukash I. S. Genesis of sociological reflection on the interaction of religion and politics. – Article.

Today, despite the transition to the era of the information society, most of humanity remains religious, and the religious worldview remains dominant for him. The article defines the place of religion in the life of society and, based on the analysis of some sociological theories, reveals the peculiarities of the mutual influence of politics and religion. The role of the church in the state and the penetration of religion into the minds of Ukrainians are emphasized. Religion is seen as a powerful tool for politicians to manipulate and influence the domestic political life of Ukraine. The issue of close interweaving of religion in the “fabric” of the society and its influence on the political sphere is raised. The article makes an attempt at a sociological analysis of the features of interaction between politics and religion, the specifics of their mutual influence, and the possibilities for their interaction are analyzed.

Key words: policy, religion, interaction of politics and religion.